

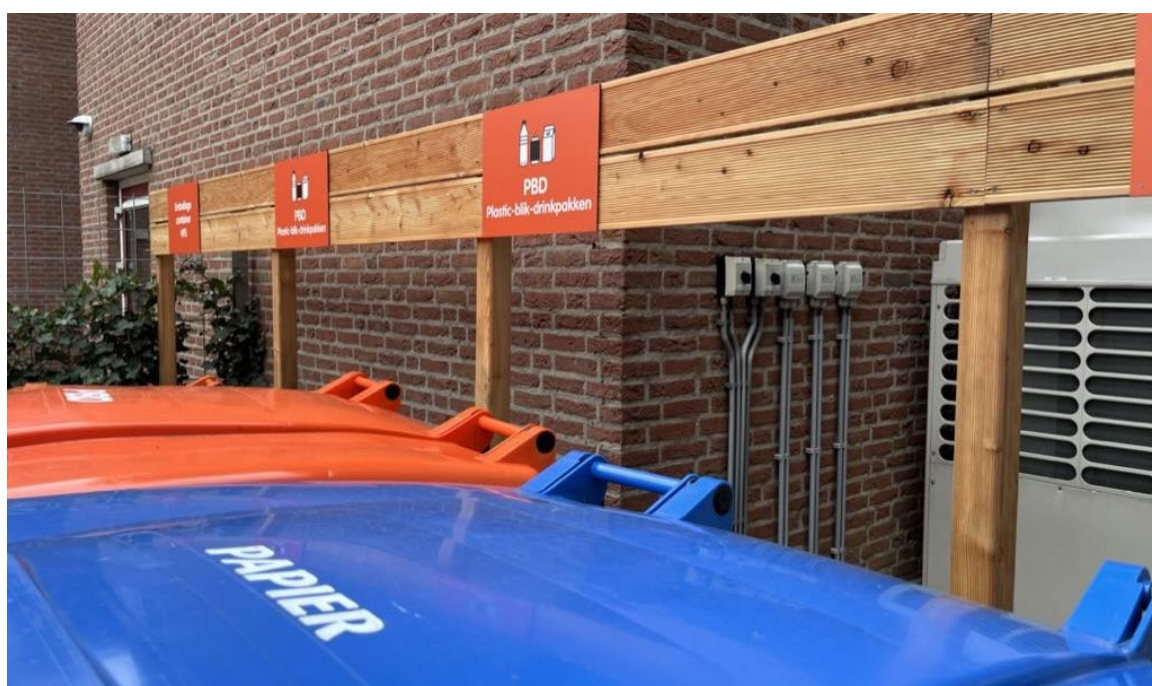
MILIEUJAARVERSLAG 2022

DRIEGASTHUIZENGROEP

DriegasthuizenGroep

Zorgzaam en gastvrij sinds 1246

Datum: 25 april 2023

Auteur: Milieucoördinator, Mariska Jansen, afdeling Hospitality

Voorwoord

Zoals ook de afgelopen jaren nemen we u ook dit jaar weer graag mee in de ontwikkelingen welke DrieGasthuizenGroep op het gebied van milieu in 2022 heeft doorgemaakt.

DrieGasthuizenGroep zet zich, als oudste zorgorganisatie in Nederland, al die tijd al koersvast maar flexibel in om onze cliënten de beste zorg te bieden. Dit doen we door hen te ondersteunen zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen, binnen de zorgvriendelijke appartementencomplexen of binnen een van de zeven zorglocaties. Hierbij werken we samen met diverse (zorg)partners in de regio en in de wijk.

Zorgorganisaties in Nederland dragen voor 8% bij aan de CO₂-uitstoot en ook DrieGasthuizenGroep erkent haar aandeel hierin en heeft het ook opgenomen in de koerst 2020-2023. Met het opgestelde duurzaamheidsbeleid, het aanstellen van een milieucoördinator en het aansluiten bij de regionale Green Deal met de gemeente Arnhem wordt duurzaamheid geborgd in de bedrijfsvoering en is er op alle onderwerpen binnen de organisatie aandacht voor het onderwerp duurzaamheid.

In deze terugblik op 2022 deelt DrieGasthuizenGroep dan ook graag voor welke onderwerpen specifiek aandacht is geweest, welke maatregelen zijn genomen en of de organisatie op koers ligt wat betreft de Europese klimaatdoelen.

Met duurzame groet,

Karin Reesing

Raad van Bestuur DrieGasthuizenGroep

Inleiding

Binnen DrieGasthuizenGroep is duurzaamheid steeds vaker een vanzelfsprekendheid. De vraag om energiebesparing is op dit moment misschien de grootste vraag, maar ook voor kleine aanpassingen is aandacht. Zo wordt er nagedacht over de impact van disposables zoals koffiebekers en medicatiebekertjes. Maar ook het zwerfafval rondom de locaties is een onderwerp waar aandacht voor is. Zo zijn er vele onderwerpen waar hard aan gewerkt wordt.

In dit jaarverslag vindt u een aantal onderwerpen waar in 2022 speciaal aandacht voor is geweest.

Milieuthermometer zorg

2022 was het jaar dat het tweede convenant 'Green Deal zorginstellingen regio Arnhem' af is gelopen. In twee jaar tijd hebben de acht deelnemende organisaties de tijd gehad om alle locaties brons te certificeren én voor één locatie het zilveren milieucertificaat te behalen.

Wat betreft het bronzen milieucertificaat was het voor de vier locaties die deze in november 2021 behaald hebben, dit jaar vooral om aan te tonen dat de locaties nog steeds actief zijn met alle onderwerpen van de milieuthermometer. Omdat de organisatie zichzelf steeds blijft ontwikkelen, is dit verder uitgebreid door de medewerkers nog meer mee te nemen in het proces naar de herkeuring toe en hen vooral aan het woord te laten tijdens de externe keuring. En met succes, de vier locaties Hoogstede, Klingelpoort, Westerkade en Driegasthuizen hebben het milieucertificaat behouden.

Bij locatie Heijendaal is men sinds DrieGasthuizenGroep is gestart met de milieuthermometer, ook zo enthousiast dat ze in 2022 graag een stapje verder wilden gaan. De 3-jarige periode van het milieucertificaat was voor deze locatie voorbij, waarmee het een logische stap was een hoger doel te gaan bereiken. Het zilveren milieucertificaat vraagt meer diepgang op een aantal onderwerpen. Zo wordt gevraagd om een duurzaam inkoopbeleid waarin onder andere duidelijk beschreven staat aan welke eisen voldaan moet worden bij inkooptrajecten van specifieke productgroepen en/of diensten.

De locaties Insula Dei en Huize Kohlmann vielen nog buiten het convenant met de gemeente Arnhem. Voor deze locaties is een planning gemaakt om ook te starten met de inzet van de milieuthermometer.

Energie

In de volgende tabel (1) vindt u de energiecijfers van 2022. Samen met het aantal vierkante meters (bruto vloeroppervlakte) ontstaat er inzicht in het verbruik per m² en is te zien hoe de locaties zich met elkaar verhouden. Hierbij is het belangrijk te realiseren dat bij de locatie Klingelpoort het verbruik alleen geldt voor de algemene ruimtes en verbruik bij alle locaties ook afhankelijk is van de ligging van het gebouw, bouwjaar, energiebesparende maatregelen die genomen zijn etc.

De cijfers van locatie Westerkade zijn helaas nog niet compleet. Voor Insula Dei en Huize Kohlmann zijn energiecijfers alleen nog inzichtelijk via de leveranciers. Omdat DrieGasthuizenGroep het belangrijk vindt direct inzicht te hebben is dit een onderwerp dat in 2023 verder opgepakt zal worden.

Locatie	BVO (m ²)	Verbruik elektra (kWh)	Verbruik elektra per m ² (kWh/m ²)	Verbruik gas (m ³)	Verbruik gas per m ³ (m ³ /m ²)
Driegasthuizen	15.000	553.192	36,8	124.560	8,3
Heijendaal	8626	585.145	67,8	102.033	11,8
Hoogstede	3783	278.863	73,7	-	-
Klingelpoort	3436	109.786	32,0	19.905	5,8
Westerkade	3044	25.699 ¹		niet bekend	

Tabel 1

Vertaald naar CO₂-uitstoot ziet dit er als volgt uit:

Locatie	Verbruik elektra (kWh) ²	Totaal verbruik na aftrek 10% NL windenergie (kWh)	Totaal verbruik na aftrek opbrengst PV-panelen (kWh) ³	Verbruik gas (m ³) ⁴	CO ₂ totaal (kg)
Driegasthuizen	553.192	497.873	497.873	124.560	(149.362 + 224.208) 373.570
Heijendaal	585.145	526.631	433.896	102.033	(130.169 + 183.659) 313.828
Hoogstede	278.863	250.977	185.580	-	55.674
Klingelpoort	109.786	98.807	98.807 ⁵	19.905	(29.642 + 35.829) 65.471

Tabel 2

Vanuit het Milieu Platform Zorgsector is de CO₂-reductietool ontwikkeld voor de zorg, waarin de energiebesparende maatregelen tot en met 2050 zijn ingepland waardoor een direct inzicht ontstaat van de CO₂-reductie en energieverbruik. In 2022 heeft DrieGasthuizenGroep de tijd genomen deze tool in gebruik te nemen.

Hierin is te zien dat DrieGasthuizenGroep een CO₂-reductie haalt van 45% in 2030 ten opzichte van het jaar van nulmeting 2018. Dat ligt net onder de streefwaarde van 49% die gemeten tov 1990. Daarmee laat

¹ niet compleet

² 1kWh = 0,3 CO₂

³ NL windenergie en PV-panelen = 0 CO₂;

⁴ 1m³ = 1,8 CO₂

⁵ voor locatie Klingelpoort is de opbrengst nog niet inzichtelijk

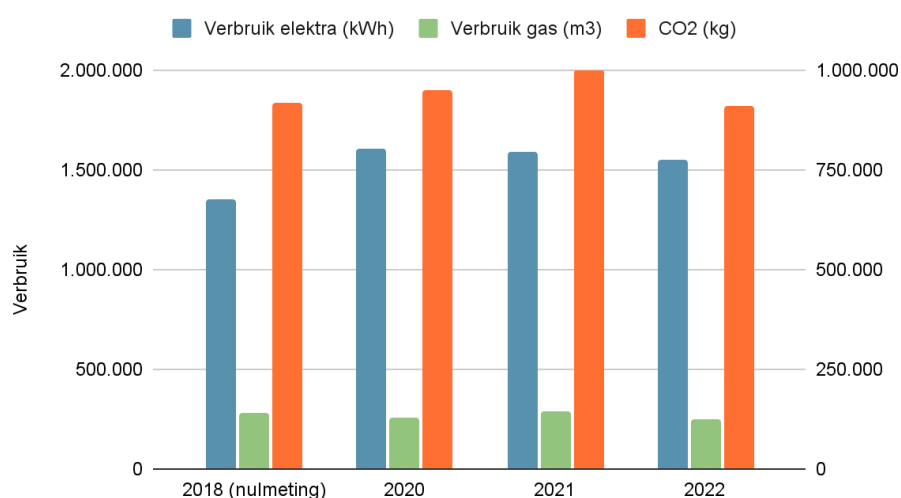
DrieGasthuizenGroep zien goed op weg te zijn naar het behalen van de klimaatdoelen van de Europese Unie.

Vergelijk 2020-2022 (incl jaar van nulmeting)

In grafiek 1 is het totaalverbruik van de 5 locaties van stichting Catherina te zien. 2018 is het jaar van de nulmeting. Daarnaast is een vergelijking gemaakt van de laatste drie jaar. Hierin is te zien dat het elektraverbruik elk jaar wat af is genomen. Minder goed zichtbaar is het verbruik van gas. Dat is met name in 2022 sterk afgenomen waardoor de CO₂-uitstoot duidelijk is afgenomen met ruim 90.000 ton kWh.

De toename van elektraverbruik ten opzichte van 2018 is te verklaren doordat installaties steeds minder gas verbruiken, maar meer elektriciteit.

Energieverbruik en CO₂ uitstoot

Grafiek 1

Opbrengst zonnepanelen

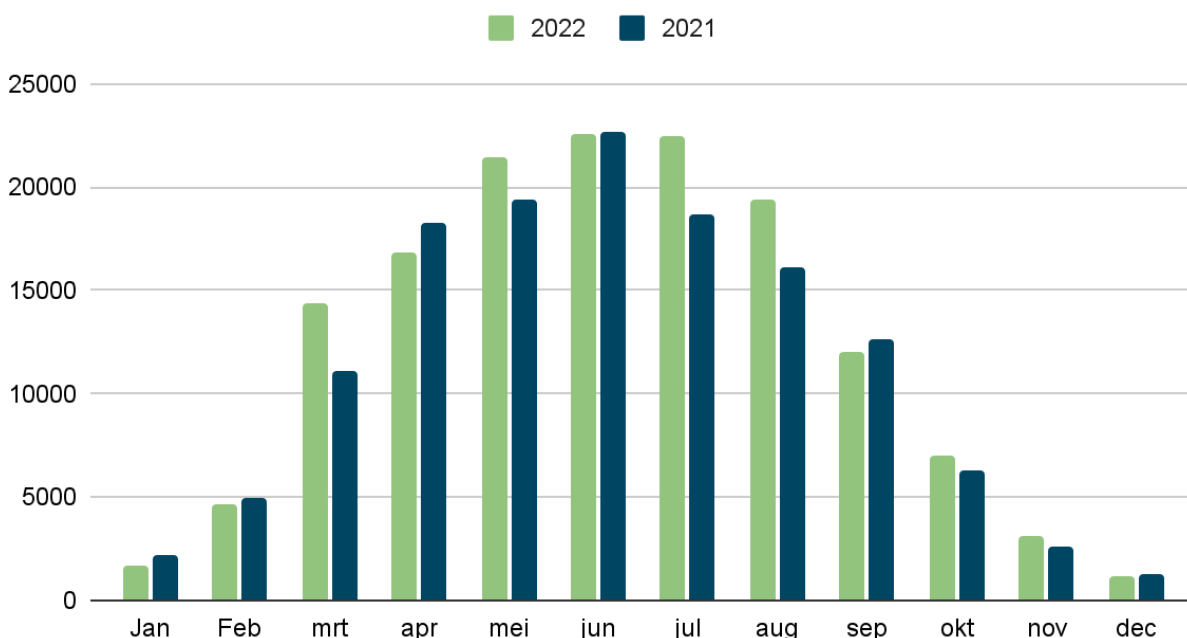
In tabel 2 is de opwek van zonne-energie (PV-panelen) al afgetrokken van het totaalverbruik van de locaties. In tabel 3 is het complete overzicht van de opbrengst van zonnepanelen te lezen en wat dit doet met de energie-inkoop voor DrieGasthuizenGroep.

(kWh)	Verbruik totaal	Zonopwekking	Teruglevering	Inkoop	% eigen opwek van totale verbruik
Heijendaal	586.145	162.960	11.711	433.896	28%
Hoogstede	278.863	146.818	53.535	185.580	53%

Tabel 3

De opbrengst van de zonnepanelen hangt uiteraard sterk af van de weersomstandigheden door het jaar heen. Zo is in grafiek 2 het verschil in opbrengst te zien van locatie Hoogstede tussen 2021 en 2022. De wintermaanden geven uiteraard minder opbrengst dan de zomermaanden en in de meeste maanden heeft de zon in 2022 meer geschinen waardoor de opbrengst groter is geweest.

Opwek zonnepanelen

Grafiek 2

Klimaatadaptatie

Dat de zon in 2022 meer opbrengst heeft gegeven aan energie is natuurlijk heel positief, de andere kant is echter dat er meer sprake is van hittestress bij bewoners en huurders.

Naast dat we met de gemeente Arnhem samenwerken met de milieuthermometer zorg, sluit DrieGasthuizenGroep ook aan bij de werkgroep Klimaatadaptatie. Dit is een samenwerking tussen gemeente Arnhem, hogescholen, het Klimaatverbond en een aantal zorgorganisaties uit Arnhem. DrieGasthuizenGroep sluit hierbij aan om mee te denken en mee te werken om alle inwoners van Arnhem te bereiken in de plannen en ideeën die de gemeente heeft. Met Thuiszorg Groot Gelre komt de organisatie bij veel Arnhemse huishoudens binnen en kan daardoor waar mogelijk meedenken en ondersteunen in de plannen van de gemeente. Uiteraard denken we hierbij ook aan de kwetsbare doelgroep die in de zorgcomplexen wonen.

Vanuit een bijeenkomst rondom hittestress is het plan ontstaan een samenwerking aan te gaan met de hogescholen in de regio, de HAN en hogeschool van Hall Larenstein, in de vorm van een stageopdracht. In het laatste kwartaal van 2022 hebben vijf studenten van de twee opleidingen zich gezamenlijk gebogen over de vraag hoe het terrein van de locatie Driegasthuizen klimaatadaptief gemaakt kan worden. De buitenruimte kan hiermee een aanvulling zijn op de leefomgeving van de bewoners van de locatie, het hele jaar door. Denk hierbij aan plaatsen die in de hete zomers te warm zijn en waar meer beschutting van toegevoegde waarde zou kunnen zijn of een grotere biodiversiteit door te kijken naar de keuze van beplanting.

De stageopdracht is door de studenten afgerond met een presentatie en een adviesrapport, welke DrieGasthuizenGroep verder uit zal werken.

Afval

Een van de meest zichtbare en belangrijke onderwerpen binnen milieu en duurzaamheid is het afval. In de Green Deal is het één van de pijlers waar aandacht voor is. Het reduceren van afval tot nul is een doel dat in 2050 bereikt moet zijn. Er zijn verschillende manieren om dit te bereiken.

Plastic afval

Het verder scheiden van afval is hier een van. Door meerdere afvalstromen te creëren wordt hetgeen weggegooid wordt binnen DrieGasthuizenGroep beter gerecycled. In maart 2022 is gestart om in alle huiskamers het plastic, metaal en drankkartons apart in te zamelen. Dit is een stroom afval die hoogwaardig gerecycled kan worden, wat betekent dat het opnieuw als grondstof ingezet kan worden. In de voorbereiding is gekeken naar de voorwaarden om dit goed te kunnen doen. Vragen als welke afvalbak er moet komen, hoe zichtbaar is welk afval in welke bak moet, wie het afval weg moet gooien en op welke manier het van de huiskamer naar de afvalcontainer gaat; het zijn onderwerpen die allemaal meegenomen zijn in de besluitvorming.

Tijdens de implementatie is gebleken dat het toch net iets anders had moeten zijn. Met name het formaat van de gekozen afvalbakken was niet voldoende gezien de hoeveelheid afval per huiskamer. Het lijkt logisch, in plaats van 1 afvalbak van 45 liter waar alles ingaat, naar drie van 15 liter waar drie stromen afval in gaan. Maar in de praktijk blijkt dit echt anders te zijn. Na de nodige aanpassingen zijn de verschillen in de hoeveelheden afval wel duidelijk te zien. De hoeveelheid restafval is aanzienlijk afgenomen. En met de start van gratis inzameling van het plastic afval zien we dat ook nog terug in de financiën.

Nieuwe afvalverwerker

Vanaf september 2022 is DrieGasthuizenGroep ook overgestapt naar een nieuwe afvalverwerker. Tot september is het afval opgehaald en verwerkt door Renewi, vanaf september wordt dit verzorgd door PreZero. Door deze overstap is het op dit moment helaas niet mogelijk de exacte cijfers op te halen. Dit kan een aandachtspunt zijn voor een soortgelijke overstap in de toekomst, ook bij andere aanbestedingen. Om inzicht te houden zullen bij afronding met een leverancier de laatste gegevens nog opgevraagd moeten worden.

Zorgvriendelijke appartementen

Naast de zorglocaties heeft DrieGasthuizenGroep ook 7 appartementencomplexen in beheer. In het eerste half jaar van 2022 heeft een student Milieukunde als stageopdracht zich bezig gehouden met een nulmeting van deze locaties. Acties die hieruit voortkomen zijn opgenomen in een adviesrapport.

Met deze stageopdracht is een goed beeld ontstaan van de mogelijkheden om de appartementencomplexen verder toekomstbestendig te maken op het gebied van duurzaamheid, waarbij met name energiebesparing een belangrijke rol speelt.

Dit rapport is het startpunt voor het bepalen van de vervolgstappen en de bijbehorende planning.